

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 240 sahifa,
16-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Tinglovchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari	10
<i>Fazliddin Abdunabiyevich Abdurazaqov</i>	
Professor-o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik salohiyatini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	15
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i>	
Orfografik kompetensiyaning mohiyati va boshlang'ich sinflarda shakllanish bosqichlari	21
<i>Abduvaliyeva Nodira Alisherovna, Mo'minjonova Gulnoraxon Abdupatto qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda uch o'lchamli vizualizatsiyalarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati	25
<i>Nabijonova Feruza Valijon qizi</i>	
Loyiha texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy tashabbuskorlikni rivojlantirish mazmuni	28
<i>O'rinova Nilufar Muxammadovna</i>	
Sinfdan tashqari o'qish darslarida badiiy asar bilan ishlashning kompetensiyaviy yondashuv asosidagi metodikasi	32
<i>Qilichova Billura Yorqinxuja qizi, Homidov H. K.</i>	
Kasbiy-kommunikativ madaniyat fenomenining pedagogik talqini va rivojlanish tendensiyalari	37
<i>Tashpulatova Nodira Olimjon qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv	41
<i>Umbarova Nasiba Xolboy qizi</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda shaxs nutqining shakllanishida psixolingvistikaning ahamiyati	44
<i>Ahmedov Shavkat Asadilloevich, Ataboev Navruz Ilhombek o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi (PIRLS dasturi misolida)	47
<i>Abduraxmanova Charos Burxanovna</i>	
Lesson Planning in English Language Teaching at Technical Universities	51
<i>Aitbaeva Nursuliu Tairbekovna</i>	
Lingvistik intellekt asosida individual o'qitish yondashuvining samaradorligi	55
<i>Allanazarova Sadoqat Azimovna</i>	
Xorij tadqiqotlarida zamonaviy oila transformatsiyasida farzandlar taraqqiyotining ijtimoiy-psixologik asoslari	59
<i>Bo'riyeva Mahbuba Shavkatovna</i>	
Теоретико-методологические подходы к изучению эмоциональных концептов в литературе: (на материале английских и немецких фразеологизмов)	63
<i>Сайёра Улашевна Тагаева, Азиза Анкаевна Уразкулова</i>	
The Importance of Forming a Schedule for High School Students	67
<i>D. T. Atabayeva, X. I. Abduraymova</i>	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	70
<i>Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy tarbiyaga yondashuvning texnologik xususiyatlari ...	75
<i>Jumanov Sherzod Saloyevich</i>	
Adabiyot darsliklari uchun yangi o'zbek adabiyoti namunalarini saralashning ilmiy-metodik asoslari	78
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Maktab geometriyasida ko'pyoqlilar mavzusini o'rganishning innovatsion usullari	83
<i>Pirlepesov Umrbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Generativ AI vositalarining mustaqil ta'lim jarayonidagi didaktik funksiyalari	86
<i>Qahramonova Xumora Qahramonovna</i>	
O'quvchi-sportchilar uchun individual mashg'ulot yuklamalarini avtomatik rejalashtirish va optimallashtirish imkoniyatini yaratish ahamiyati	91
<i>Qosimov Faxriddin Jo'raqulovich</i>	

Когнитивный диссонанс как социально-психологический феномен в контексте высшего образования: теоретический анализ	95
Мансурова Гульмира Рафазловна	
Регуляторный произвол или необходимый порядок? Влияние новых регуляторных механизмов на свободу расследовательской журналистики	101
Рауфова Озода	
Qizlar tarbiyasida mahalla–oila–maktab hamkorligi mexanizmlari	105
Choriyeva Dildora Ismat qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini individuallashtirishning samaradorligi: kompetensiyaviy yondashuv asosida	109
Tangriyev Abdulkarim Tovashevich	
O'qish savodxonligi darslarida matn bilan ishlash orqali o'quvchilarda muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	114
Boymurodova Nodirabegim Bahodir qizi	
Raqamli transformatsiya sharoitida STEAM ta'limi orqali talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirish	120
Kozimova Mehriniso Akbarali qizi	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	125
O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish texnologiyalari va ularning amaliy qo'llanilishi	129
Sharipov Nodir Botir o'g'li	
Management of Medical Emergencies in Outpatient Dental Clinics.....	133
Adurazzoqov Kamoliddin, Umarov Maruf, Buzrukhoda Javohir	
Psixologik farovonlikning asosiy komponentlari, ta'sir qiluvchi omillar va zamonaviy baholash usullari	138
Aliyev Samariddin Murotali o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	142
Boymurodova Sadoqat Istam qizi	
O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi.....	146
Gadoymurodova Kamola Sunnatulloevna	
Oilada bola tarbiyasining ahamiyati va uning shaxs kamolotiga ta'siri	151
Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Oilimova Mushtariy Xaydarali qizi	
Art-pedagogika vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik dunyoqarashni shakllantirishning pedagogik ahamiyati	154
Gulboyev Akbar Tuxtyayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy tadbirlar orqali vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish	158
Homidov Husniddin Kupaysinovich, Yusupova Gulzor Yunusjon qizi, Norbekova Sevinch Musurmon qizi	
Bone-Grafting Materials in Oral Surgery: Classification, Biological Properties, and Clinical Application	161
Jumaqulova Mashhura Alishevovna, Buzrukhoda Javohir Davronovich	
Mediatsiya va o'qib tushunish kompetensiyasi o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik	166
Karimova Dilyoraxon Raximjon qizi	
Using STEM Technologies to Foster Rational Thinking in the Dentistry	169
Khonimqulov Javlon, Burkhonova Zarafuz	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini montessori metodikasi vositasida til o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish usullari modeli.....	173
Mahbuba Yusupova Rustam qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tayanch kompetensiyalarni integrativ yondashuv asosida shakllantirish metodikasining samaradorligi.....	177
Nasimova N. Q.	
Analysis of Scanning Techniques Used in Orthodontic Dentistry	182
Nasrullayev Javlonbek Ta'atonovich, Rahimberdiyev Rustam Abdunosirovich	
Zamonaviylik - ta'lim konsepsiyasida asosiy mezon sifatida	187
Ochilova Gulnoza Odilovna	

MUNDARIJA SOÐERJANIE CONTENTS

O'qish savodxonligi darslarida xalq og'zaki ijodidan foydalanish metodikasi	191
<i>Qahhorova Sojida Bahodir qizi, Zokirov Javoxir G'aybullo o'g'li</i>	
Diqqat va xotira jarayonlarida raqamli texnologiyalarning roli	196
<i>Salomova Nargiza Sattorovna</i>	
Talabalarda kasbiy refleksiya rivojlanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning empirik tahlili.....	200
<i>Shukurova Nargiza Ikramovna</i>	
Gimnastikachi qizlarda egiluvchanlik jismoniy sifatini rivojlantirish jarayonida shikastlanishlarning oldini olish	205
<i>Sultanova Musharafxon Xudoyqul qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ekologik bilimlarni raqamli texnologiyalar yordamida rivojlantirish...	210
<i>Sayfetdinova Dildora Ikramitdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari, imkoniyatlari va yo'nalishlari	216
<i>Uralova Nurxon Maxadovna</i>	
Naqshbandiya qadriyatlarini bo'lg'usi o'qituvchi shaxsini shakllantirishdagi o'rni.....	220
<i>Xalmuxamedova Maxbuba Aslanovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-metodik asoslari	223
<i>Xo'jamberdiyeva Maftuna Norqobilovna, Sanaqulova Sevinch Baxtiyor qizi</i>	
Developing Logical Thinking via the Use of STEM Technology	226
<i>Yarmuhammedov Nabijon Navruzovich, Burkhonova Zarafuz</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion metodlardan foydalanishning ahamiyati	229
<i>Yo'ldoshboyeva Zulfiya Ravshan qizi, Jumayev Abdilxakim Turdiyevich</i>	
Значение предмета физического воспитания и спортивной метрологии в физическом воспитании молодежи	233
<i>Маматкулов Равшанжон Солижонович</i>	
Аксиологические аспекты диалога культур в романе Сухбата Афлатуни "Рай Земной"	237
<i>Чернова Татьяна Алексеевна, Худойназаров Сардорбек</i>	

ZAMONAVIYLIK - TA'LIM KONSEPSIYASIDA ASOSIY MEZON SIFATIDA

Ochilova Gulnoza Odilovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
 "innovatsion ta'lim" kafedrası professori,
 psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim va texnologiyalarni shakllantirish, yangi bilimlarni yaratish, to'plash, ko'paytirish, saqlash va tarqatish jarayonlari, shuningdek, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda inson hamda inson kapitalini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim konsepsiyasini amalga oshirishning innovatsion usullarini tahlil qilish yo'llari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim konsepsiyasi, bilim, malaka, tajriba, texnologiya, oliy ta'lim, inson salohiyati, yuqori malakali kadrlar, raqobatbardoshlik, mustaqil ta'lim, innovatsion faoliyat.

Abstract: This article examines the processes of modern education and technology development, including the creation, accumulation, reproduction, storage, and dissemination of new knowledge, as well as the development of human potential and human capital in both developed and developing countries. Particular attention is paid to the implementation of the modern education concept and innovative approaches to its realization.

Key words: concept of education, knowledge, skills, experience, technology, higher education, human potential, highly qualified personnel, competitiveness, independent learning, innovative activity.

Аннотация: В данной статье рассматриваются пути анализа процессов формирования современного образования и технологий, создания, накопления, воспроизводства, хранения и распространения новых знаний, а также развития человеческого потенциала и человеческого капитала в развитых и развивающихся странах. Особое внимание уделено вопросам реализации концепции современного образования.

Ключевые слова: концепция образования, знания, навыки, опыт, технологии, высшее образование, человеческий потенциал, высококвалифицированные кадры, конкурентоспособность, самостоятельное образование, инновационная деятельность.

KIRISH

Darhaqiqat, inson salohiyati ijtimoiy taraqqiyotning yetakchi harakatlantiruvchi kuchidir. XXI asrda bilimlar eng muhim iqtisodiy resurslardan biriga aylandi. Bilimlar iqtisodiyoti rivojlanishining asosiy omili inson kapitali hisoblanadi. Ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lgan oliy ta'lim muassasalarida yuqori malakali kadrlar tayyorlash inson kapitalining iqtisodiyotdagi qiymatini oshiradi. XXI asrda bilimlar ishlab chiqarish, sotib olish va sotish predmeti hamda investitsiya obyekti sifatida har qanday davlatning yetakchi iqtisodiy resursiga aylanmoqda. Inson kapitali uzoq muddat davomida shakllanadi, uni rivojlantirish va ish holatida saqlash muayyan xarajatlarni talab qiladi. U moddiy shaklga ega bo'lmagan aktiv sifatida turli faoliyat sohalarida daromad keltiradi va investitsiya obyekti hisoblanadi.

Shuningdek, tadqiqotlarda jamiyat a'zolarining taxminan 60 foizi oliy ma'lumotga ega bo'lishi zarurligi ta'kidlanadi. Oliy ta'lim bilan bog'liq ravishda, birinchidan, innovatsion iqtisodiyot rivojlanadi, ikkinchidan, inson kapitali o'sadi, uchinchidan esa shaxsning intellektual va ijtimoiy salohiyati yuksaladi. O'rganilgan tadqiqotlar natijalari oliy ta'limni modernizatsiya qilish jarayonida mafkuraviy yondashuvlarni qayta ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimiz ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar ta'lim-tarbiya sifatini yuqori darajada ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ushbu yo'nalishdagi muvaffaqiyatni belgilovchi asosiy omillardan biri ta'lim muassasalari rahbar va pedagog kadrlarining zamonaviy bilim, ko'nikma hamda malakalarni egalla-

ganligi, shuningdek, ta'limning innovatsion axborot-didaktik shakllarini ilmiy jihatdan tadqiq etish hisoblanadi. Bu, o'z navbatida, ta'lim tizimini tubdan isloh qilishni taqozo etadi. Chunki mukammal ta'lim tizimi respublikamizning kelajakdagi intellektual salohiyatini va taraqqiyotini belgilovchi o'quvchi-yoshlarni har tomonlama ijodkor, mustaqil fikrlovchi hamda faol shaxs sifatida tarbiyalashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bugungi kunda mamlakatimiz ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarga asoslangan ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish, uning milliy asoslarini mustahkamlash, ijtimoiy faol va raqobatbardosh malakali kadrlar tayyorlashni jahon standartlari darajasiga olib chiqish masalalari bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar olib borilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, zamonaviy bilim va yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish hamda ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida 8-oktabrdagi 5847-son¹ O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlangan.

Mazkur konsepsiyada quyidagi ustuvor vazifalar belgilangan:

- oliy ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, hududlarda davlat va nodavlat oliy ta'lim muassasalari faoliyatini kengaytirish orqali oliy ta'lim bilan qamrov darajasini 50 % dan oshirish hamda sog'lom raqobat muhitini yaratish;
- oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini bosqichma-bosqich kredit-modul tizimiga o'tkazish;
- xalqaro tajribalardan kelib chiqib, oliy ta'limning ilg'or standartlarini joriy etish, jumladan, nazariy bilim olishga yo'naltirilgan ta'limdan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim tizimiga bosqichma-bosqich o'tish;
- oliy ta'lim mazmunini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish va mehnat bozorida raqobatbardosh yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish;
- oliy ta'lim muassasalarining akademik mustaqilligini ta'minlash;
- oliy ta'lim muassasalarida ta'lim, fan, innovatsiya va ilmiy tadqiqotlar natijalarini tijoratlashtirish faoliyatining uzviy bog'liqligini nazarda tutuvchi "Universitet 3.0" konsepsiyasini bosqichma-bosqich joriy etish;
- xorijiy investitsiyalarni keng jalb qilish, budjetdan tashqari mablag'lar hisobidan texnoparklar, forsait markazlari, texnologiyalar transferi markazlari, startap va akselerator markazlarini tashkil etish;
- professor-o'qituvchilar, ilmiy izlanuvchilar, doktorantlar hamda talabalar tomonidan yuqori impakt-faktorga ega xalqaro ilmiy jurnallarda maqolalar chop etilishini va iqtiboslik ko'rsatkichlari oshirilishini rag'batlantirish;
- O'zbekiston oliy ta'lim tizimini Markaziy Osiyodagi xalqaro ta'lim dasturlarini amalga oshiruvchi ta'lim markaziga aylantirish;
- oliy ta'limning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish, xorijiy ta'lim va ilm-fan texnologiyalarini jalb etish hamda talaba-yoshlar uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan tashabbuslarni keng joriy qilish;
- oliy ta'lim muassasalarining infratuzilmasi va moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, ularni bosqichma-bosqich o'zini o'zi moliyalashtirish tizimiga o'tkazish va moliyaviy barqarorligini ta'minlash;
- ta'limning ishlab chiqarish korxonalarini va ilmiy-tadqiqot institutlari bilan o'zaro manfaatli hamkorligini yo'lga qo'yish;
- aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari, shu jumladan, imkoniyati cheklangan shaxslarning oliy ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish va ular uchun zarur infratuzilmaviy sharoitlarni yaratish.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ta'lim sohasidagi sifat o'zgarishlari va yuqori samaradorlik ularning jahon ta'lim talablari bilan uyg'unligi hamda pedagoglarning kasbiy faoliyat davomida egallagan kompetensiyalarini amaliyotga qay darajada tatbiq etayotganliklariga bog'liq. Ta'lim-tarbiyadagi sifat o'zgarishlari va yuqori samaradorlik mazkur sohaga innovatsiyalarni joriy etish natijasida ta'minlanadi hamda pedagogik innovatsion jarayonni yuzaga keltiradi. Pedagogik innovatsiya – bo'lajak mutaxassislarni yangi sharoitlarda faoliyat yuritishga tayyorlovchi jarayon bo'lib, u mavjud bilimlar asosida ta'lim mazmuni va sifatiga yangicha yondashuvni joriy etish hamda yuqori samaradorlikka erishishni nazarda tutadi. Bunday tizimning maqsadi ta'limning mazmun-mohiyati, imkoniyat-

¹ <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>

lari, vazifalari, rivojlanish bosqichlari va tamoyillarini o'rganish, ulardan foydalanish bo'yicha uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish hamda pedagoglarda zarur kasbiy sifatlarni shakllantirish orqali ta'lim-tarbiya tizimining samaradorligini oshirishdan iboratdir.

Bugungi kunda ta'lim tizimidagi islohotlarning asosiy muammolaridan biri pedagog kadrlar salohiyati bilan bog'liqdir. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy pedagoglarning kasbiy kompetentligi tez sur'atlarda rivojlanayotgan ta'lim jarayonlari talablaridan ayrim hollarda ortda qolmoqda. Bu esa pedagogik ta'limni rivojlantirish, pedagoglarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi. Mazkur muammolarni ilmiy jihatdan tahlil qilish ularni bartaraf etish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi hamda pedagog kadrlar tayyorlash, qayta tayyorlash va malaka oshirishning tashkiliy-didaktik tizimini ilmiy asosda takomillashtirish bo'yicha aniq choralarni belgilash imkonini beradi. Belgilangan vazifalarni amalga oshirish uzluksiz pedagogik ta'limga oid konseptual qarashlarni rivojlantirishni, pedagog kadrlarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga ta'sir etuvchi psixologik-pedagogik shart-sharoitlarni aniqlashni talab qiladi. Fanlararo tadqiqotlar natijalarini umumlashtiruvchi pedagogik konsepsiyaning mazmuni uzluksiz pedagogik ta'limning mohiyatini, maqsadi, mazmuni, o'qitish metodlari va shakllarini, ta'lim texnologiyalarini, samaradorlik mezonlarini hamda boshqaruv mexanizmlarini yoritishda namoyon bo'ladi.

Mazkur vazifalarni samarali amalga oshirish ta'lim-tarbiya jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanishni talab etadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim tizimiga jadal kirib kelishi va takomillashib borishi elektron didaktik vositalarni yaratish hamda amaliyotga tatbiq etishga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirmoqda. Elektron didaktik vositalar zamonaviy axborot texnologiyalari asosida ma'lumotlarni jamlash, saqlash, qayta ishlash, interfaol tarzda taqdim etish va nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'lgan ta'limiy resurslar hisoblanadi. Ular o'quvchilarning tasavvurini kengaytirish, mavjud bilimlarini rivojlantirish va qo'shimcha axborotlar bilan ta'minlashga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar kadrlar tayyorlash jarayonlarining axborot ta'minotini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Axborotni saqlash, qayta ishlash va yetkazib berish, shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish asosida o'qitish va tarbiyalash masalalari ko'plab ilmiy tadqiqotlar hamda davlat dasturlarining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Axborot texnologiyalarini uzluksiz pedagogik ta'lim tizimiga tatbiq etish ko'lami yildan-yilga kengayib bormoqda. Axborotlashtirish jarayonida pedagogik hamjamiyat tomonidan ko'plab axborot resurslari yaratilayotgan bo'lsa-da, mavjud ehtiyojlarni to'liq qondirish uchun bu hali yetarli emas. Zamonaviy axborot texnologiyalari, telekommunikatsiya vositalari va kompyuter tarmoqlari axborot resurslarini yig'ish, ulardan foydalanish hamda ularga tezkor kirish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Ta'limni takomillashtirishda axborotli yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvning empirik asosi o'quv axborotlarini qayta ishlash, uzatish, saqlash va o'zgartirish bo'yicha mavjud tajribalarni tahlil qilish hamda umumlashtirishga asoslanadi. Nazariy asosi esa didaktika, psixologiya, informatika, falsafa, sotsiologiya, semiotika va boshqa fanlarning nazariy qoidalaridan kompleks foydalanishni nazarda tutadi.

Axborotli yondashuvning nazariy g'oyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: ta'lim jarayoniga axborotli yondashuv konsepsiyasi; ta'lim jarayonida axborotning tuzilishi va funksiyalari to'g'risidagi qarashlar; o'quv axborotlarini olish, uzatish va o'zlashtirish jarayonlariga oid nazariy qoidalar; fundamental tamoyillar, qonuniyatlar va rivojlanish tendensiyalari; pedagogik tadqiqot metodlari. Pedagogik tadqiqotlarda axborotli yondashuvning asosiy mazmuni ta'lim jarayonining aynan axborot bilan bog'liq jihatlarini ajratib o'rganishga qaratilgan. Mazkur yondashuv turli fanlar kesishmasida shakllanganligi bilan ahamiyatlidir va ilmiy bilimlarning integratsiyasini aks ettiradi. Ta'lim oluvchining axborotga bo'lgan ehtiyoji, uning rivojlanish darajasi, axborotlardan amaliy faoliyatda foydalanish imkoniyati hamda taqdim etilayotgan axborotning to'liqligi va qimmatligi bilan belgilanadi. Shu bois ta'lim jarayonida axborotlar aylanishini tahlil qilish bilim va axborot o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganishni talab etadi. O'quv axborotlarining ta'lim oluvchilar bilish faoliyati bilan uyg'unlashuvi nazariy va amaliy jihatdan katta ahamiyatga ega. O'quv axborotlari ta'lim oluvchilarning ehtiyojlari, maqsadlari va axborotni o'zlashtirish psixologiyasi bilan qanchalik moslashtirilsa, ulardan foydalanish samaradorligi shunchalik yuqori bo'ladi. Bunda pedagog axborotli vaziyatlarni boshqaruvchi va yo'naltiruvchi asosiy subyekt sifatida maydonga chiqadi.

Axborotlardan samarali foydalanish uchun ular o'lchangan, qayta ishlangan, baholangan va me'yorlashtirilgan bo'lishi zarur. Shu sababli bugungi kunda ta'lim jarayonining asosini tashkil etuvchi axborotlarning sifat ko'rsatkichlarini aniqlash va baholash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Axborotlar ishonchlilik, tizimlilik, to'liqlik, aniqlik, operativlik, iqtisodiylik, foydalilik va qimmatlilik kabi xususiyatlarga ega bo'lishi lozim. Mazkur sifatlarning yetarli darajada ta'minlanmasligi nafaqat ta'lim jarayoniga, balki pedagog faoliyati natijalariga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Axborotlashgan jamiyat sharoitida insonning yashash va faoliyat yuritish tarzi tubdan o'zgarimoqda.

XXI asr yuksak texnologiyalar, tafakkur va global axborotlashuv davri sifatida tavsiflanadi. Globallashuv insoniyat tafakkuri mahsuli bo'lib, davlat chegaralari va hududlardan qat'i nazar, uzluksiz rivojlanib borayotgan jarayondir. Bunday sharoitda har qanday davlatning taraqqiyoti, avvalo, uning intellektual salohiyati, yosh avlodning ta'lim-tarbiyasi va zamonaviy kadrlar tayyorlash tizimiga bog'liqdir. Ta'limning innovatsion elektron-didaktik shakllari ta'lim oluvchilarning qobiliyati va qiziqishlarini hisobga olgan holda ta'lim mazmunini loyihalash, pedagogik hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini samarali qo'llashga qaratilgan tizim sifatida namoyon bo'ladi. Axborot-ta'lim muhitini yaratish esa ta'limni axborotlashtirish jarayonining tabiiy natijasi bo'lib, uning asosiy maqsadi axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali intellektual faoliyat samaradorligini oshirishdan iboratdir.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, kommunikatsion axborot-ta'lim muhiti ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Turli hududlar va mamlakatlar ta'lim oluvchilarining tarmoq orqali hamkorlikdagi o'quv faoliyatini tashkil etishda elektron axborot-didaktik vositalar muhim rol o'ynaydi. Axborot-ta'lim muhiti nafaqat fanlararo integratsiyani, balki turli madaniyatlar va dunyoqarashlar o'rtasidagi o'zaro tushunishni ham rivojlantiradi. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, inson kapitali zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim resurslaridan biri hisoblanadi. Rivojlangan davlatlar tajribasi ta'lim va malaka oshirishga kiritilgan investitsiyalar iqtisodiy o'sishning muhim omili ekanligini tasdiqlaydi. Yuqori malakali kadrlar bilim, ko'nikma va tajribani avloddan avlodga uzatish orqali fan, madaniyat, xizmat ko'rsatish va ishlab chiqarish sohalarining rivojlanishiga xizmat qiladi. Tahlillar asosida aytish mumkinki, zamonaviy oliy ta'lim muassasalari nafaqat bilim beruvchi maskan, balki ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi, innovatsion g'oyalarni shakllantiruvchi va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlovchi markazga aylanishi lozim. Shu bois oliy ta'limning asosiy vazifalaridan biri bo'lajak mutaxassislarni umrbod ta'lim olishga tayyorlash hamda ularning kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz rivojlantirishdan iboratdir. Demak, bilimli, innovatsion fikrlaydigan va raqobatbardosh yuqori malakali kadrlarni tayyorlashni samarali boshqarish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

XULOSA

Hozirgi davrda shaxsni bilim va ko'nikmalar bilan boyitishning uzluksiz jarayoni jamiyat taraqqiyotining muhim omiliga aylanmoqda. Zamonaviy iqtisodiyot moddiy resurslarga nisbatan ko'proq bilim, innovatsiya va g'oyalarga tayanadi. Shu sababli inson kapitalini rivojlantirish, ilmiy salohiyatni oshirish va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash davlat taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, innovatsion pedagogik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish hamda uzluksiz ta'lim tamoyillarini rivojlantirish mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, inson kapitaliga investitsiya kiritish va ta'lim sifatini yuksaltirish O'zbekistonning uzoq muddatli iqtisodiy hamda ijtimoiy rivojlanishining muhim omili hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 8-oktabrdagi 2019-yildagi 5847-son "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi Farmoni <https://lex.uz/ru/docs/-4545884>
2. Ochilova G.O. Ways to Develop Independent Student Skills in an Integrated Education System // International Journal of Innovative Analyses and Emerging Technology (IJIAET). – 2021. – Vol. 1, Issue 7. – ISSN 2792-4025 (online). – Spain.
3. Артемьев А.В. Человеческий капитал как фактор экономического роста // Вестник РГТЭУ. – 2014. – № 1. – С. 106-115.
4. Астанкина Н.В., Емельянова А.В. Государственное регулирование инноваций в образовании, научной деятельности и бизнесе // Наука, образование, бизнес: актуальные проблемы сопряжённого развития. – Москва, 2014. – С. 41-56.
5. Очиллова Г.О. Возможности использования информационных технологий в формировании культуры общения будущих специалистов // Модернизация современного образования и совершенствование педагогической деятельности: сборник статей II Международной научно-практической конференции. – Пенза: МЦНС "Наука и Просвещение", 2022. – ISBN 978-5-00173-232-7.
6. Ochilova G. В формировании культуры общения будущих специалистов возможности использования информационных технологий // Архив научных исследований. – 2022. – Т. 4, № 1. – Режим доступа: <https://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/2952>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.